



VESTFOLD TINGRETT

SKJØNN

Avsagt: 07.09.2022 i Vestfold tingrett, Horten

Saksnr.: 22-018939SKJ-TVES/TTON

Dommer: Tingrettsdommer Hilde Aas Valle

Skjønnsmedlemmer:

VA-ingeniør Pål Bredesen

Takstmann Erik Raknes

Saken gjelder: Skjønn for fastsettelse av erstatning ved ekspropriasjon

Pål Bredesen

Erik Raknes

Holmestrand kommune

Advokat Else Irene Christensen Kildebo

mot

Tom-Ragnar Alexandersen
Kjersti Bockelie

Advokat Helge Hjetland
Advokat Helge Hjetland

DOM

Saken gjelder ekspropriasjonsskjønn til fastsettelse av erstatning i forbindelse med fremføring av VA-anlegg.

Sakens bakgrunn

Holmestrand kommune har bygget nytt VA-anlegg på strekningen Skogveien-Solbergskogen. VA-anlegget ligger i grunnen under eiendommene. Det er oppnådd enighet med grunneierne med unntak av gbnr. 78/26 og 78/58. Eiere av disse to eiendommene er Kjersti Bockelie og Tom-Ragnar Alexandersen (heretter kalt «grunneier»). Kommunen har ikke betalt kompensasjon til noen av de andre grunneierne for å legge ledningen i fjellgrunn under deres eiendom.

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark ga i vedtak av 12. januar 2022 tillatelse til ekspropriasjon av de to eiendommene i medhold av oreigningslova § 2 første ledd nr. 47. Videre ga statsforvalteren tillatelse til forhåndstiltredelse i vedtak av 28. februar 2022.

Grunneier kjøpte de to eiendommene samtidig i 2004. Gbnr. 78/26 i Skogveien 8, Holmestrand er en bebygget eiendom hvor grunneier i dag bor. Dette er en uregulert boligeiendom, og er i kommuneplanen for Holmestrand avsatt til boligformål (gult område). Den ligger i et område med eneboligbebyggelse. Gbnr. 78/58 er i kommuneplanen dels avsatt til grønnstrukturområde og dels til LNF-område. Det er videre på denne eiendommen avsatt hensynssone – landskap og grønnstruktur. Deler av gbnr. 78/58 er markert med ras- og skredssone. Vestfoldbanen ligger også i grunnen under eiendommene.

Kommunen besluttet oppgradering av VA-anlegget, og ledningen som er lagt er en selvfølgelig ledning for spillvann og overvann. Det er boret, hvilket innebærer at det har vært minimalt med anleggsarbeid, og vedlikehold skal gjøres kun fra to punkter ved spyling. Det er anslått fra kommunens side at anlegget er til fordel for rundt 50 eiendommer.

Det ble avholdt hovedforhandling til behandling av skjønnsbegjæringen 15. og 16. august 2022. Partene avga forklaring og det møtte fem sakkyndige vitner. Det ble avholdt befarings på de berørte eiendommene, og for øvrig ført slike bevis som fremkommer av rettsboken.

Saksøkeren har gjort gjeldende:

Det må foretas en justering i forbindelse med skjønnsforutsetningene da det er en forskyvning på ledningen «as built».

Når retten skal vurdere erstatningsrettslig vern, må det legges til grunn bruken som er i dag. Det er den påregnelige vurderingen. Gbnr. 78/26 er fullt utnyttet i dag. Gbnr 78/58 er

en eiendom med grønnstruktur og LNF. Skal man gjøre en annen vurdering er det strenge krav. Det å levere et innspill til arealplan vil ikke rokke ved dagens bruk.

Takstmann Arne Bergodd har sett hen til situasjonen i dag. Ledningen ligger 6 meter ned og har ingen ulemper for boligeiendommen. Takstmann Gunnerud mener at det å få tinglyst en slik ledning er en ulempe. Rettspraksis gir ikke støtte for dette. Det må vises en konkret ulempe, og det kan man ikke. Når det gjelder gbnr. 78/58, er det grønnstruktur. Ledningen har ingen betydning for denne bruken. Det har vært anført fra saksøkte at ledningen kan ligge i veien for en potensiell vei, et prosjekt, men det er ikke fremlagt noen dokumentasjon på at det faktisk er en ulempe for dagens bruk. Det er ulempen på eiendommen slik den fremstår i dag som skal vurderes.

Saksøkte har eiendomsrett ned til 6-7 meter hvilket innebærer at saken anses omfattet av ekspropriasjonsreglene. Tiltredelsestidspunktet er det tidspunkt man får tillatelse, og det er enighet om at det er 28. februar 2022. Tidspunktet for påregnelighetsvurderingen er tiltredelsestidspunktet, og det gjelder for erstatning og avsavnsrente.

Det vises til ekspropriasjonserstatningsloven § 3. Etter rettspraksis skal det økonomiske tapet erstattes. Det er en forskjell på ulempe og erstatningsmessig ulempe. Det må kunne påvises at kjøpere ikke vil kjøpe eiendommen med en slik servitutt. Det aktuelle er her § 8 - ulempe på gjenværende eiendom. Videre vises det til §§ 5 og 6. Årsakskravet er oppfylt. Neste vilkår er at det er påført et økonomisk tap. Det er ulempen som skal vurderes. Det er delekspropriasjon som er tilfellet her. Det skal så foretas en påregnelighetsvurdering etter § 5. Hovedsynspunktet er at det er den reguleringen som ligger til grunn som er påregnelig. Her er det uregulerte eiendommer og da er det arealplanens formål som er påregnelig. Det kan være unntak dersom det er reguleringsplanarbeid, men ikke for arealplaninnspill som her.

Det er klart at det ikke er noen erstatningsmessig ulempe ved en ledning som ligger så dypt i grunnen som her.

Dersom det skal utmåles erstatning, mener kommunen at avsavnsrente settes til 3 %, eventuelt til 3,5 %.

Saksøker har lagt ned slik påstand:

1. Skjønnnet fremmes.
2. Holmestrand kommune frifinnes for kravet om erstatning.

Saksøkte har gjort gjeldende:

De saksøkte har krav på erstatning. Erstatningen eller vederlaget skal fastsettes etter reglene i vederlagsloven §§ 3-8. Spørsmålet er om en kjøper vil betale mindre for

eiendommen i dag enn om ikke tiltaket var blitt gjennomført, og om tiltaket representerer en skade eller ulempe som fører til en redusert verdi på eiendommen.

Etter takstmann Gunneruds oppfatning er tiltaket verdiforringende for eiendommen, og etter hans skjønn ligger dette på mellom kr 500.000-800.000,-. Betydningen av endringen i avhendingsloven må vurderes. Det kreves nå mye grundigere vurderinger, og det har betydning for verdivurderingen. Takstmann Arne Bergodd har bagatellisert beliggenheten av ledningen.

Det er begrensning i utnyttelsesmuligheter som utgjør ulempen. Det at ledningen ligger der skaper en usikkerhet for eierne av eiendommen, kjøpere av eiendommen, og investorer. Det er verdireducerende.

For ca. 10 år siden fremmet grunneier forslag om omregulering. Hvis administrasjonen hadde vært bekymret for ras da, ville de ikke gått for omregulering. Hva gjelder andre muligheter for eiendommen, f.eks. bygge på terrassen eller svømmebasseng, sprenging eller graving, vet man ikke helt sikkert hvordan det blir. Tilsvarende hvilken betydning det får at ledningen ligger dels i løsmasser.

Det er dagens utnyttelse man skal se på, men en investor eller noen som skal kjøpe vil se på om eiendommen har et potensiale. Det vil være spørsmål om det er mulig å bygge vei ned til bnr. 58, om det i fremtiden er mulig å bygge på bnr. 58, når man ser på potensialet – uten å flytte ledningen. Det er spørsmål om ledningen lar seg flytte, om det kan etableres en energibrønn på en kurant måte, om det er noen bekymring rundt grunnvannet, samt dette med vedlikehold dersom det om det blir brudd på ledningen under eiendommen f.eks. Det er også et moment at ledningen nå ligger mye nærmere huset.

Alle momentene samlet får betydning for den kjøperen som er interessert i eiendommen. Det vises til Gunneruds skjønnsmessige vurdering av verdireduksjon på kr 500.000,-- 800.00,- for bnr. 26, men han har ikke vurdert hva det vil bety for bnr. 58.

Det kreves også avsavnsrente fra det øyeblikk det ble gitt forhåndstiltredelse, altså 28. februar 2022. Avsavnsrenten bør settes den til 4 %.

Saksøkte har lagt ned slik påstand:

1. Skjønnen fremmes.
2. Holmestrand kommune dømmes til å betale erstatning til Kjersti Bockelie og Tom-Ragnar Alexandersen fastsatt etter rettens skjønn og med tillegg av avsavnsrente fra 28.2.2022 til betaling skjer.
3. Holmestrand kommune dømmes til å betale saksomkostninger til Kjersti Bockelie og Tom-Ragnar Alexandersen.

Skjønnrettens vurdering

Det følger av Grunnloven § 105 sammenholdt med reglene i vederlagsloven at de saksøkte ved ekspropriasjon skal ha full erstatning både for den grunn som avstås, samt for skader og ulemper av enhver art på gjenværende eiendom. I dette ligger at ekspropriatene skal motta vederlag for grunnavståelse, samt for skade eller ulempe på gjenværende eiendom, jf. vederlagsloven § 3.

Det er tale om delekspropriasjon av rettigheter i grunnen for anleggelse av ny VA-trasé. Dette gjelder både for gbnr. 78/26 og 78/58. Traséen ligger i all hovedsak mellom 6 og 6 ½ meter ned i bakken, og det er klart at grunneier har eiendomsrett der ledningen ligger. Dette innebærer også at rettigheten saken gjelder omfattes av reglene om ekspropriasjon, og ikke nabolovens regler.

Det er enighet mellom partene at tiltredelsestidspunktet er 28. februar 2022, noe også retten legger til grunn. Partene er videre enige om at dette blir utgangspunktet for påregnelighetsvurderingen, og for eventuell beregning av avsavnsrente. Retten legger dette til grunn. Når det gjelder påregnelighetsvurderingen, kan det stilles spørsmål ved om det er skjønnsstidspunktet som er avgjørende. Dette får imidlertid ikke betydning i denne saken da vurderingen vil være den samme.

Vederlagsloven §§ 4-8 har bestemmelser om hvordan utmåling skal foretas. I denne saken er det § 8 som er aktuell da det er tale om en ulempe på gjenværende eiendom. Retten vil vise til § 8 nr. 1 som er anført av kommunen, og etter det retten forstår er grunneier enig i at denne bestemmelsen kommer til anvendelse. Retten finner også at det er denne bestemmelsen som er utgangspunktet for vurderingen. Det foreligger videre ekspropriasjonsrettslig årsakssammenheng.

Det er kun økonomisk tap som skal erstattes og det skal videre foretas en påregnelighetsvurdering, jf. §§ 5 og 6. Hovedspørsmålet i saken er hvorvidt det foreligger et økonomisk tap. Retten vil først se på vurderingen av hva som anses som påregnelig utnytting av eiendommene.

Følgende skjønnsforutsetninger legges til grunn for gbnr. 78/26 (Skogveien 8) etter at de ble justert av kommunen under hovedforhandlingen:

- Skogveien 8 A Gbnr 78/26 er en uregulert boligeiendom. Eneboligen er en del av en eneboligbebyggelse i området. Eiendommen er merket av som eksisterende boligformål (gult område) i kommuneplanens arealdel.
- Det skal ikke utføres arbeide på eiendommens overflate.
- Det skal legges VA-trasé i løsmasser og fjellgrunn under eiendommen. Traséen går 6 til 6,5 meter ned i grunnen.
- VA-traséen krysser eiendommen lenger enn 4 meter fra nabogrensen.

- Kommunen har gitt dispensasjon for at det kan bygges over ledningen ned til kote 96.

Gbnr. 78/26 (Skogveien 8) er en uregulert boligeiendom som i gjeldende kommuneplan er avsatt til boligformål. Grunneier har opplyst at huset ble bygget på for noen år siden. Retten har forstått det slik at det da ble gitt dispensasjon grunnet utnyttelsesgraden (som etter det opplyste er 30 %). Dette innebærer at denne eiendommen er fullt ut utnyttet pr. i dag. Uten ytterligere dispensasjon vil det ikke være anledning til å bygge mer på eiendommen. Retten legger til grunn at denne eiendommen er fullt ut utnyttet, og at annen utnytting ikke er påregnelig. Retten vil i tillegg vise til at kommunen uansett vil gi dispensasjon til bygging over ledningen ned til kote 96.

Følgende skjønnsforutsetninger er lagt til grunn for gbnr. 78/58 etter at de ble justert:

- Eiendommen benyttes til LNF; grønnstruktur, sikringssone for skredfare og to hensynssoner; landskap og grønnstruktur
- Gbnr. 78/58 er en del av reguleringsplan for dagens jernbane i tunell gjennom Holmestrand.
- Det skal ikke utføres arbeide på eiendommens overflate.
- Det skal legges VA-trasé i fjellgrunn under eiendommen. Traséen går 6 til 6,5 meter ned i grunnen, bortsett fra ved bekkedraget.
- VA-traséen krysser eiendommen i et hjørne av tomten.
- Kommunen har gitt dispensasjon for at det kan bygges over ledningen.
- Terrenget er sterkt skrånende og vil påvirke utnyttelsen.
- Det ligger et vassdrag på eiendommen som vil gi en hensynssone der VA-traséen går.

Gbnr. 78/58 består dels av areal avsatt i kommuneplanen til grønnstrukturområde, dels LNF-område, og er altså avsatt med hensynssoner knyttet til dette. Deler av eiendommen ligger innenfor et område hvor det er markert med ras- og skredfare.

Tidligere har kommunen akseptert at ledningen kan flyttes ved en eventuell utbygging, men under hovedforhandlingen gikk kommunen bort fra dette. Det ble vist til at dette må vurderes ved et eventuelt prosjekt.

For gbnr. 78/58 kom grunneier med innspill til rullering av kommuneplanen i 2010. Den gang var det tale om å bygge 12-13 boliger på eiendommen. Kommunens administrasjon gikk etter det grunneier har opplyst inn for å få dette inn i kommuneplanen, men formannskapet sa nei. Kommuneplanen er nå under rullering, og grunneier har igjen kommet med innspill, denne gang med ønske om å tilrettelegge for tre boligtomter. Administrasjonen har imidlertid anbefalt å ikke ta dette innspillet med i det videre planarbeidet. Dette er under henvisning til at arealet er en del av et sammenhengende belte av grønnstruktur, og det er vist til at en utbygging kan føre til nedbygging av grønnstruktur og til å bryte opp landskapet. Videre er det vist til samfunnsikkerhet og naturfare idet

eiendommen ligger i hensynssone ras- og skredfare, og at utbygging må avklares med jernbanemyndigheten grunnet jernbanetunnelen. Grunneier har for retten opplyst at det arbeides opp mot politikere for å få innspillet med i det videre arbeidet.

Etter rettens vurdering er påregnelig utnytting for gbnr. 78/58 det som i dag fremgår av arealplanen – altså grønnstruktur og LNF-område. Noe annet er ikke sannsynliggjort av grunneier. Slik det fremkommer av lovens forarbeider (Ot.prp. nr. 50 (1982-1983)) må det være et reelt grunnlag for den påregnelige utnyttingen av eiendommen. Det vil da tas utgangspunkt i dagens bruk, og avgjørende for hva som kan bli aktuelt i fremtiden vil ofte være hva som fremkommer av reguleringsplan. Retten vil vise til «Ekspropriasjons-erstatningsloven», 4. utg. Bjørn Stordrange og Ole Chr. Lyngholt s. 102:

«At det foreligger en etablert tomteverdi, og en sterk utbyggingsforventning, gjerne basert på planvedtak, har vært anført som grunnlag for tomteverdi i strid med den reguleringsplan det eksproprieres etter. Dette har ikke ført frem.»

Det vises også til Lena-dommen (Rt-1996-521) og Nedre Foss-dommen (Rt-1998-1140). I vår sak er det tale om en uregulert eiendom og slik retten ser det vil det da være arealplanens formål som er den påregnelige utnyttingen. Dersom det hadde vært reguleringsplanarbeid på gang, ville det kunne vært hensyntatt. Her er det imidlertid kun et innspill til arealplanen, som også administrasjonen har anbefalt at ikke tas med i det videre arbeidet. Det er derfor ikke reelt grunnlag for å kunne si at dette arealet vil bli avsatt til bolig i arealplanen.

Spørsmålet vil så være for skjønnsretten om det foreligger en erstatningsmessig ulempe ved at VA-traséen ligger i grunnen under de to eiendommene. Retten kan ikke se at det er tilfellet for noen av eiendommene.

Når det gjelder gbnr. 78/26, ligger VA-traséen 6-6,5 meter under eiendommen. Det gis dispensasjon fra kommunens side ned til kote 96, hvilket innebærer at grunnen kan utnyttes rundt 4 meter ned i grunnen. Det er i dag bygget maksimalt, og mer enn det, på eiendommen sett hen til utnyttelsesgraden. Formelt sett ligger det en begrensning/båndlegging på eiendommen ved den rettighet som tinglyses, men for alle praktiske formål vil det etter rettens oppfatning ikke innebære noe for utnyttingen at traséen ligger der den gjør.

Når det gjelder gbnr. 78/58, er det en svært liten del av eiendommen som berøres av VA-ledningen. Med den påregnelige utnyttelsen som retten har lagt til grunn vil båndleggingen/servitutten slik retten ser det ikke ha betydning. Det er tale om en ledning som ligger så dypt i grunnen at det ikke kan innebære noen ulempe. Ved bekken som er på eiendommen er det rundt 3 meter ned til ledningen, men bekken er uansett noe som vil måtte hensyntas.

Spørsmålet er så om det er sannsynliggjort fra grunneiers side at en negativ servitutt som dette vil medføre et økonomisk tap ved et eventuelt salg av eiendommene, slik grunneier har anført. Slik retten ser det må det sannsynliggjøres fra grunneiers side at de faktisk kunne ha oppnådd en høyere pris ved salg dersom ikke VA-traséen var tinglyst på eiendommen. Det kan ikke retten se at er sannsynliggjort.

Grunneier har vist til at en investor eller andre som vil kjøpe eiendommen vil se på om eiendommen har potensiale og at det vil være en usikkerhet knyttet til ledningen – noe som får betydning for pris.

Sakkyndig vitne, takstmann Geir Gunnerud, var av den oppfatning at heftelsen som hviler på eiendommen vil innebære et skjønnsmessig verditap på mellom kr 500.000,- og 800.000,-. Han hadde da kun vurdert boligeiendommen. Det er noe uklart for retten hva han baserer sin vurdering på, annet enn at han forklarte at han tror at folk vil reagere på en negativ servitutt som dette. Han kunne ikke peke på konkrete forhold utover at han hadde foretatt en skjønnsmessig vurdering ut fra at eventuelle kjøpere vil kunne la seg skremme av servitutten. Retten kan ikke se at disse antakelsene uten mer underbygging sannsynliggjør en erstatningsmessig ulempe.

Sakkyndig vitne, takstmann Arne Bergodd, har utarbeidet rapport og vurdert det slik, også etter bevisførselen, at det ikke er forhold skulle tilsi nedsatt verdi i bruk av eiendommen gbnr. 78/26 eller for eiendommens generelle verdi. Heller ikke for gbnr. 78/58 kunne han se at det foreligger forhold som skulle føre til redusert utnyttelse. Retten sier seg enig med Bergodds vurdering.

For retten er det helt klart at ledningen og den negative servitutt som hviler på gbnr. 78/58, ikke vil ha noen betydning for verdien, dette sett hen til den påregnelige utnyttelsen av eiendommen. Ledningen berører også i liten grad eiendommen.

Retten er av den oppfatning at den bebygde eiendommen gbnr. 78/26 er en attraktiv eiendom med en flott beliggenhet i Holmestrand. Tiltaket som er iverksatt ligger 6-6,5 meter ned i grunnen og vil ikke ha innvirkning på grunneiers bruk og utnyttelse av eiendommen. Det er heller ikke sannsynliggjort at eventuelle kjøpere vil la seg påvirke av den negative servitutten som vil påhvile eiendommen. Hverken i takstmann Gunneruds forklaring eller i de øvrige bevis i saken har det fremkommet opplysninger som sannsynliggjør en redusert verdi. Ved et eventuelt salg vil en takstrapport redegjøre for heftelsen som hviler på eiendommen og vil således oppklare eventuelle spørsmål potensielle kjøpere måtte ha. Dette anses uansett som en så attraktiv eiendom at ledningen ikke kan anses å påvirke eiendommens verdi.

Det anses etter dette ikke å foreligge erstatningsmessige ulemper hverken for gbnr. 78/26 eller for gbnr. 78/58.

Retten er etter dette kommet til at Tom-Ragnar Alexandersen og Kjersti Bockelie ikke har krav på erstatning.

Saksomkostninger

De saksøkte som er representert ved advokat Helge Hjetland har krevd seg tilkjent saksomkostninger etter skjønnsprosessloven § 54. Kravet er på kr 126.125,-, og av dette utgjør kr 112.625,- (inkl. mva.) salær for advokat Hjetlands arbeid. Det øvrige refererer seg til utgifter til vitner. Holmestrand kommune har hatt innvendinger til den del av kravet som gjelder arbeid forut for skjønnsbegjæringen og mener at de skal dekke 1/3 av dette. Begrunnelsen for at kommunen vil dekke noe er at Hjetland bl.a. har gjort sitt tilsvarende kortfattet ved at han har vist til tidligere brev utarbeidet i forbindelse med ekspropriasjonssaken – og derved har spart arbeid.

Utgangspunktet for dekning av saksomkostninger er skjønnsprosessloven § 54. Etter bestemmelsen skal det dekkes kostnader «i anledning skjønnsaken». Arbeid i forbindelse med selve ekspropriasjonen skal dekkes etter andre regler. Retten vil vise til oreigningslova § 15 hvoretter retten når det er blir holdt skjønn også har kompetanse til å fastsette saksomkostningene for forvaltningssaken.

I denne saken, og ut fra det som er fremkommet fra partene, vil det være vanskelig for retten å skille hva som hører inn under søknaden om ekspropriasjonssaken og ikke. Som det er fremholdt av partene har advokat Hjetlands arbeid i forbindelse med ekspropriasjonssøknaden gjort at det er lavere kostnader ved selve skjønnsaken – altså slik at han og motparten har kunnet vise til det som tidligere har fremkommet. Det vil uansett være kommunen som skal dekke disse kostnadene, og all den tid det ikke vil være mulig å skille utgiftene fra hverandre, er retten av den oppfatning at kommunen skal dekke det som er krevet av saksomkostninger. Det vises også til det som er sagt over knyttet til oreigningsloven § 15. Saksomkostningene fastsettes etter dette samlet.

Kravet synes etter rettens oppfatning å være rimelig og nødvendig, dette sett hen til sakens omfang og karakter. Saksøker skal etter dette dekke saksøktes omkostninger med til sammen kr 126.125,-. Dersom kommunene allerede har betalt noe, skal dette trekkes fra.

De lovbestemte utgifter til skjønnet, herunder utgiftene til skjønnsmedlemmene, betales av saksøkeren etter egen fastsettelse.

Skjønnet er enstemmig.

SLUTNING

1. Skjønnen fremmes.
2. Tom-Ragnar Alexandersen og Kjersti Bockelie tilkjennes ikke erstatning.
3. Holmestrand kommune betaler innen 2 – to – uker fra skjønnets forkynnelse saksomkostninger til Tom-Ragnar Alexandersen og Kjersti Bockelie med til sammen 126 125 – etthundreogtjuesekstusenetthundreogtjuefem – kroner, inkl. mva.

Ingen av partene var til stede ved avhjemlingen av dette skjønn, hvoretter det må forkynnes for dem ved hver deres prosessfullmektiger.

Retten hevet

Hilde Aas Valle

Pål Bredeesen

Erik Raknes

Veiledning om overprøving av skjønn vedlegges.

Veiledning om anke i sivile saker

I sivile saker er det reglene i tvisteloven kapitler 29 og 30 som gjelder for anke. Reglene for anke over dommer, anke over kjennelser og anke over beslutninger er litt ulike. Nedenfor finner du mer informasjon og veiledning om reglene.

Ankefrist og gebyr

Fristen for å anke er én måned fra den dagen avgjørelsen ble gjort kjent for deg, hvis ikke retten har fastsatt en annen frist. Disse periodene tas ikke med når fristen beregnes (rettsferie):

- fra og med siste lørdag før palmesøndag til og med annen påskedag
- fra og med 1. juli til og med 15. august
- fra og med 24. desember til og med 3. januar

Den som anker, må betale behandlingsgebyr. Du kan få mer informasjon om gebyret fra den domstolen som har behandlet saken.

Hva må ankeerklæringen inneholde?

I ankeerklæringen må du nevne

- hvilken avgjørelse du anker
- hvilken domstol du anker til
- navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger
- hva du mener er feil med den avgjørelsen som er tatt
- den faktiske og rettslige begrunnelsen for at det foreligger feil
- hvilke nye fakta, bevis eller rettslige begrunnelser du vil legge fram
- om anken gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den
- det kravet ankesaken gjelder, og hvilket resultat du krever
- grunnlaget for at retten kan behandle anken, dersom det har vært tvil om det
- hvordan du mener at anken skal behandles videre

Hvis du vil anke en tingrettsdom til lagmannsretten

Dommer fra tingretten kan ankes til lagmannsretten. Du kan anke en dom hvis du mener det er

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i dommen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Hvis du ønsker å anke, må du sende en skriftlig ankeerklæring til den tingretten som har behandlet saken. Hvis du fører saken selv uten advokat, kan du møte opp i tingretten og anke muntlig. Retten kan tillate at også prosessfullmektiger som ikke er advokater, anker muntlig.

Det er vanligvis en muntlig forhandling i lagmannsretten som avgjør en anke over en dom. I ankebehandlingen skal lagmannsretten konsentrere seg om de delene av tingrettens avgjørelse som er omtvistet, og som det er knyttet tvil til.

Lagmannsretten kan nekte å behandle en anke hvis den kommer til at det er klart at dommen fra tingretten ikke vil bli endret. I tillegg kan retten nekte å behandle noen krav eller ankegrunner, selv om resten av anken blir behandlet.

Retten til å anke er begrenset i saker som gjelder formuesverdi under 250 000 kroner

Hvis anken gjelder en formuesverdi under 250 000 kroner, kreves det samtykke fra lagmannsretten for at anken skal kunne bli behandlet.

Når lagmannsretten vurderer om den skal gi samtykke, legger den vekt på

- sakens karakter
- partenes behov for å få saken prøvd på nytt
- om det ser ut til å være svakheter ved den avgjørelsen som er anket, eller ved behandlingen av saken

Hvis du vil anke en tingretts kjennelse eller beslutning til lagmannsretten

En *kjennelse* kan du som hovedregel anke på grunn av

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i kjennelsen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Kjennelser som gjelder saksbehandlingen, og som er tatt på bakgrunn av skjønn, kan bare ankes dersom du mener at skjønnsutøvelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

En *beslutning* kan du bare anke hvis du mener

- at retten ikke hadde rett til å ta denne typen avgjørelse på det lovgrunnlaget, eller
- at avgjørelsen åpenbart er uforsvarlig eller urimelig

Hvis tingretten har avsagt dom i saken, kan tingrettens avgjørelser om saksbehandlingen ikke ankes særskilt. Da kan dommen isteden ankes på grunnlag av feil i saksbehandlingen.

Kjennelser og beslutninger anker du til den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Anken avgjøres normalt ved kjennelse etter skriftlig behandling i lagmannsretten.

Hvis du vil anke lagmannsrettens avgjørelse til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser.

Anke til Høyesterett over *dommer* krever alltid samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Samtykke gis bare når anken gjelder spørsmål som har betydning utover den aktuelle saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken behandlet av Høyesterett. Anke over dommer avgjøres normalt etter muntlig forhandling.

Høyesteretts ankeutvalg kan nekte å ta anker over *kjennelser* og *beslutninger* til behandling dersom anken ikke reiser spørsmål av betydning utover den aktuelle saken, og heller ikke andre hensyn taler for at anken bør prøves. Anken kan også nektes fremmet dersom den reiser omfattende bevisspørsmål.

Når en anke over kjennelser og beslutninger i tingretten er avgjort ved kjennelse i lagmannsretten, kan avgjørelsen som hovedregel ikke ankes videre til Høyesterett.

Anke over lagmannsrettens kjennelser og beslutninger avgjøres normalt etter skriftlig behandling i Høyesteretts ankeutvalg.